

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Mylintys tėvus vaikai sugrįžta

„Arba niekur iš Lietuvos neišvažiuos“, - paklaustas, kas emigrantus skatintų grįžti namo, svarsto Telšių „Alkos“ muziejaus edukatorius Vygantas PAULAUSKAS, pats kelerius metus krintęs emigranto duoną. Pabūti užsienyje, sako, gal ir sveika, tačiau nuo Tėvynės niekur nepabėgsi. Ypač jeigu tave mylėjo tėvai.

Ieškojęs, bet neradęs laimės už Atlanto stiklo apdirbimo specialistas džiaugiasi, jog turėjo kur sugrįžti. Jis dėkingas prieš kelerius metus išėjusiam amžinybėn savo tėvui, garsiam Žemaitijos tautodailininkui Jonui Paulauskui, stipriai pririšusiam sūnų prie gimtųjų namų. Todėl jis šiandien svarsto, kad daugelis tautiečių ryžtasi emigruoti, nes jiems nematomų saitų su gimtine nenutiesė tėvai.

Stiklo dizaineris su žmona ir dviem sūnumis prieš penkiolika metų pasirinko Kanadą. Nesako, kad išvyko ieškoti laimės. Greičiau pasidavė įkalbėtas bičiulio ir norėdamas pajusti „ką nors naują“. Kažin ar būtų tas noras greitai išsipildęs ir apskritai ar kada nors jis būtų palikęs Lietuvą, jeigu ne pastabi Kanados konsulė. Diplomtatė, pas kurią pokalbio pateko telšietis, prisiminė viename žurnale mačiusį straipsnį apie V. Paulauską - taikomosios dekoratyvinės dailės dailininką, stiklo menininką. Tai ir atvėrė šeimai duris į Kanadą - leidimas gyventi greitai buvo gautas.

„Ko tu ten ieškojai ir kokio velnio grįžai? Manęs to daug kas klausia, - pašnekovas prisipažįsta šitai girdėjęs daugel kartų.“

- Ką galvojai, ko tikėjaisi palikdamas Lietuvą?

- Galvojau - ką tu darai, ką tu ten rasi? Skridome į nežinią. Kanadoje pradėjome gyvenimą, kaip sakoma, nuo adatos ir pagalvės. Gavau darbą iš pradžių stiklo studijoje, paskui įkūriau savo studiją. Britų Kolumbijoje, netoli Vankuverio, kur įsikūrėme, tikrai gražu. Jei nori slidinėti, - visad užsidirbsi šimtą dolerių, - ir po 40 minučių tu jau esi ant kalno. Bet gyvenime ne viskas yra grožis ir pinigai. Kas yra Lietuva? Ne kalnai, ne tik žolynėliai ir ne ežerų plotai, o daugiau draugai, aplinka, giminės, tėvai. Pasiilgsti. Gal ir banali frazė, bet ir kapeliai. Po kelerių metų pajutau, kad nebegaliu be draugų, nebegaliu be Žemaitijos. Kad ir kaip ten gražu, bet nieko nėra gražiau už Germaniją, už Lūkstą. Ilgėjau senų tėvų. Sugrįžome ir džiaugiuosi. Potyriai įdomūs ir to reikėjo. Kartais reikia, kad žmogui kas įgnybtų. Aš įgnybau sau. Po to į daug ką žiūri kitaip.

- Ar ir sūnūs neprieštaravo sugrįžimui?

- Jeigu jie iš Lietuvos būtų išvažiavę mažesni, gal būtų buvę kitaip. Bet Vainius išvažiavo po aštuonių klasių, o Paulius - vyresnis.

Jie pritarė grįžimui. Pamatė, kaip gyvena žmonės kitur, tai jiems gera patirtis. O čia jie jaučiasi gerai. Ir aš džiaugiuosi, kad jie Lietuvoje. Prisimenu, kaip manęs laukdavo namuose. Smagu būdavo išgirsti tėvo klausimą, ar jau pirtį kurti, ar ba mamos - ar žirnius jau virti? Tai neapsakoma. Dabar aš taip pat laukiu savo vaikų. Gyvenime viskas kartoja. Kai sulaukiu skambučio, kad sūnūs atvažiuoja, man beveik kaip šventė. Mes kartais nevertiname to bendravimo, kai esame visi krūvoje. Gal ir todėl, kad yra laukiami, mūsų vaikai iš Lietuvos išvažiuoti nenori.

► Provincijos laidoti nereikia. Tik reikia mokėti parodyti, ką joje turime vertingo

čiausi jiems reikalingas. Laukdavau tos dienos, kada važiuosiu pas juos. Laukdavo ir jie, kada atvažiuos mokytojas. Mato, kada atvažiuoja raudona mašinėlė, jie atbėga, puola man į glėbį. Negaliu sakyti, kad važiuodavau į darbą. Kaip sakydavo tėvas, savo kryžių nešti nesunku. Bet po reorganizacijos mus prijungė prie Telšių „Alkos“ muziejaus, aš tapau muziejiniu edukatoriumi. Sąvoką

miestų, gražiai sutvarkytas. Gera gyventi tokioje aplinkoje?

- Telšiai labai susitvarkė. Aišku, Vilnius yra Vilnius, centras - gražu. Bet pereik kelias gatveles tolyn nuo stoties rajono - liūdnas vaizdas. Gal per drąsiai sakau, bet ir Kaune per du metrus nuo stoties gali rasti tą patį, kas buvo prieš 30 metų. Daug kas laidoja provinciją. Man atrodo, kad Lietuvoje maži miesteliai turi perspektyvą. Aš ma-

gus kišome, kad reikėjo verčiau darbo vietas kurti, o ne trinkelėmis parkus, šaligatvius ar paežeres kloti. Ką manote, kurie teisesni?

- Žinoma, būtų gerai, jeigu būtų buvę galima Telšiuose atgaivinti „Masčio“ mezgimo fabriką. Kiekvienas miestas juk turėjo pramonę. Suprantu, kad tokiu mastu jau to padaryti neįmanoma. Bet dabar miestas išpuostas ir jame gera. O kai gera, tai jau ir išvažiuoti nesinori. Pas mane viešėjo pažįstami šiauliečiai. Pasivaikščiujome po miestą, Masčio pakrantėmis, o kai lipo į traukinį išvažiuoti, sako: „Nebenorim grįžti į Šiaulius.“ Aš manau, tos trinkelės irgi šį tą reiškia. Kiek žmonės gavo darbo vietų. O dabar, kai jos sudėliotos, aplinka traukia žmones. Jie čia nori gyventi, todėl kabinasi, kuria kad ir mažus verslus, bet juda pirmyn.

- Kad ir ką kalbėtume, aplinka, žinoma, gražu, bet žmonėms, kad jie čia liktų arba grįžtų, reikia kažko daugiau...

- Taip, čia nėra lengva. Reikia suvokti, kad konkurencija yra ne tik užsienyje. Vieną, antrą, trečią dieną pamiegok ilgiau, ir taškas. Negerai, kad viskas Lietuvoje daroma per partijas. Jeigu nori ko nors pasiekti, stok į partiją. Gali iškilti su ja, bet gali ir kristi. Žmonės tai žino, bet vis tiek grįžta. Tai, galvoju, priklauso nuo to, kodėl tu išvažiuoji. Jeigu sienų dažyti, vienas dalykas. Gerai, tu uždirbsi, bet kaip paskui aiškėja, ne viskas yra pinigai. Juk norisi daugiau. Ne aš pirmas ir ne vienintelis grįžau. Vien kiek aš pažįstu gana žinomų žmonių. Aktorius Sakalas Uždavins malėsi vienuolika metų, - grįžo. Režisierius Arvydas Lebeliūnas, režisierius ir aktorius Stasys Baltakis - taip pat. Aš manau, kad prisirišimas prie Tėvynės labai daug priklauso nuo tėvų. Jeigu tėvai su tavimi elgėsi šalčiau, tai ir vaikai eis šaltyn ir tolyn. Aš nuo vaikystės buvau šalia tėvo. Mano tėvas anais laikais daug bendraudavo su kunigais, bet turėjo savo dievulį. Jo dievulis buvo varstotas. Jis daugiau meldėsi varstotui, savo darbui. Kur buvęs kur nebuvęs vis jo dirbtuvėse sukdavausi. O tėvas buvo mažosios drožybės vos ne pradininkas, gerbiamas žmogus. Drožė rankšluostines, dekoratyvines lėkštes, šaukštus, klumpes. Visas „Lietuvos“ ansamblis buvo apautas tėvo skobtomis klumpėmis. Dar ir dabar sulaukiu skambučio su klausimais, kur galėtų įsigyti klumpių. Kai tėvas išėjo iš gyvenimo, aš kokių porą metų jaučiau už nugaros, kad jis yra. Aš padėjau kurti tėvui Ablingos memorialą, su tėvu dalyvavau įrengiant Čiurlionio kelią. Dirbau kartu Raganų kalne, irgi drožiau. Tai man daug davė. Pokalbiai su dvasingais žmonėmis, pažintys, pasisėdėjimai su jais labai pririša. Kai tu tai esi pajutęs, to nepamirši, būtinai norėsi grįžti.

► Jeigu tėvai su tavimi elgėsi šalčiau, tai ir vaikai eis šaltyn ir tolyn

Sauliaus Saladūno nuotr.

- Dabar emigrantus valdžia žodžiais vilioja grįžti namo, bet daugelį stabdo tai, dėl ko jie paliko gimtinę, - neturėjimas garantijų, kad čia gaus padorų darbą. Ar sunku buvo grįžus rasti darbą?

- Man pasisekė, aš įsidarbinau Varniuose, Žemaičių vyskupystės muziejuje. Čia turėjau vaikų dailės studiją. Buvome neblogai įsiūbavę. Tai buvo gražus laikas, pajutau kaimo vaikus. Jie būdavo ne tik iš Varnių, iš aplinkinių kaimelių tėvai į studiją veždavo. Pamačiau, kad kaimo vaikai yra daug nuoširdesni, atviresni nei miesto. Mokiau juos daug ko. Lipdėme, valcavome molį, tapėme ant reljefinio stiklo. Keistas tas žaidimas būdavo. Akis užriši, duodi minkštą pieštuką, o jie piešia, ką nori. Paskui žiūrime, ką toje makalynėje galima įžiūrėti. Rengdavome išvykas į gamtą, į Lūkšto ežero pakrantę. Parsinešdavome gamtinės medžiagos, prie Varnelės upelio rengdavome plenerus. Jau-

„dailininkas“ jau tenka pamiršti. Dabar skambina man tie vaikai: „Kur, mokytojau, dingot?“ O ką jiems pasakyti? Pažadų, kad dar susitiksime.

- Bet edukacinės programos „Alkoje“ irgi neleidžia atitrūkti nuo vaikų?

- Dabar visai kas kita. Dabar atvažiuoja į muziejų dvidešimt vaikų, jiems reikia viską padaryti greitai, čia ir dabar. Aš esu dirbęs ir su internato auklėtiniais. Jie, kaip ir kaimo vaikai, taip pat nuoširdūs, labiau prisiriša. O miesto vaikai kitokie. Aš nemėgstu piršti jiems savo minčių, duodu visišką laisvę. Ir matau, kas jų galvose. Žinote, kas? „Nike“, „Adidas“ ir panašiai. Dabar prasidėjo visokie pokemonai. Žiūrėk, piešia kažką ir prie viso šito įkiša pokemoną. Miestiečių vertybės jau kitokios.

- Esate užkietėjęs žemaitis. Gyvenate žemaičių sostinėje. Man Telšiai - vienas gražiausių

nau, kad provincijos laidoti nereikia. Tik reikia mokėti parodyti, ką joje turime vertingo. Žinoma, ten sunku rasti darbą, bet daug priklauso ir nuo vietinės valdžios. Ir, aišku, nuo žmonių, kurie ten gyvena. Taip ir Telšiuose buvo. Gerai pažįstu architektą Algirdą Žebrauską. Jam telšiškiai turi būti dėkingi, nes jo dėka miestas išgražėjo. Pažiūrėkite, kiek turistų pritraukia, svečiui ne gėda parodyti. Žinoma, viską reikia mokėti pristatyti. Jeigu su ekskursijų vadovu Algirdu Daciu pasivaikščiujotumėte po Telšius, daug apie žemaičių sostinę sužinotumėte. Jis apie kiekvieną plytą gali pasakyti, kur ji pagaminta. Arba tokio patrioto kaip Stasys Kasparavičius, Žemaičių kultūros draugijos pirmininkas, reikia paieškoti. Telšiams pasisekė, kad turi tokius žmones.

- Ne paslaptis, kad Telšiams susitvarkyti padėjo europiniai pinigai. Daug kas sako, kad mes ne ten tuos pini-

„Sutarjėla“ - prioritetinį statusą turintis renginys

2010 m. pabaigoje, šalia kryždirbystės ir kryžių simbolikos Lietuvoje bei Dainų ir šokių švenčių tradicijos Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje, mūsų kultūros paveldo dalis - sutartinės - buvo įtrauktos į UNESCO reprezentatyvaus žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Tai - unikalus lietuvių tradicinės muzikos fenomenas.

Sutartines saugo UNESCO

Dr. Dainos Račiūnaitės-Vyčinienės ne tik tarptautiniam vertintojų teismui parengta „Sutartinių byla“, bet ir jos vadovaujamo sutartinių giedotojų „Trys keturiose“ kolektyvui japonai išsakė gausybę komplimentų. Tai sutartinio dainavimo pagrindai, giedoti archajiškose apeigose, spėjama, kad turėję net hipnotinį poveikį. Tokio giedojimo pavyzdžių dar galima rasti bulgarų, serbų, juodkalniečių, albanų, net juododžių daugiabalsiame dainavime. Visi tyrinėtojai pripažįsta, kad tai labai senas muzikinis palikimas, atėjęs iš senųjų genčių. Daug ką apie sutartinių reikšmę galime tik spėlioti iš jų tekstų, nes pastabų ar komentarų, kaip, kada buvo atliekamos sutartinės, yra likę labai mažai. Lietuvoje turimą informaciją palyginus su kitomis kultūromis, galima teigti, kad sutartinės anksčiau yra buvusios tam tikro elito, išskirtinių asmenų sfera, ir nors žodžius ar šokių judesius galėjo mokėti visa bendruomenė, jų gilioji, slaptoji prasmė buvo žinoma tik išrinktosioms, tikrosioms apeigų atlikėjoms. Sutartinių esmei nusakyti galioja dėsniai, būdingi visai ritualinei muzikai apibūdinti: nekeisti nei muzikos, nei žodžių, tai - tam tikras tabu.

Anksčiau buvo manyta, kad sutartinės plačiai buvo dainuojamos ir grojamos visoje Lietuvoje, bet tyrimai patvirtino kitą tiesą: jos plačiai paplitusios Lietuvos šiauriniame pakraštyje: Anykščių, Biržų, Ignalinos, Molėtų, Pasvalio, Panevėžio, Rokiškio, Širvintų, Švenčionių, Utenos, Zarasų rajonuose. Tai lyg ir liudija, kad būtent čia yra ir Lietuvos valstybės ištakos. Pirmosios užuominos apie sutartines mus pasiekė tik iš XVI amžiaus M.Strijkovskio „Kronikos“. XIX a. S.Stanevičius ir S.Daukantas savo raštuose pamini patį žodį „sutartinė“. Sutartinės skirstomos į darbo, vestuvinės, kalendorines, karo, humoristines. Gausiausia sutartinių rūšis - darbo sutartinės. Daugeliui atrodo, kad šios sutartinės buvo giedamos dirbant patį darbą. Tai netiesa. Visi pabrėžia, kad sutartinės buvo giedamos prieš darbą ar tarp darbo - ryte, per pietus ir vakare, tikintis gero derliaus, gero darbo ar tiesiog dėkojant už būsimą derlių. Giedojimą būtinai lydėdavo ir tam tikros apeigos, kurios priklausė nuo konkretaus darbo. Sutartinių giedojimas plito mažame, uždarene rate. Tai būdavo trys penkios tos pačios šeimos ar kaimo moterys, kurios intensyviai bendravo ir savo giedojimą nuolatos tobulino. Todėl ir manyta, kad taip iš kartos į kartą buvo perduota mažai pakitusi sutartinių giedojimo tradicija. M.Miežinis užrašė vienos giedotojos pasakojimą, kad anksčiau jos būdavo vadinamos

raganomis, o jaunuoliai net bijodavę jas imti į žmonas... Daugiausia iki mūsų atėjusių sutartinių giedojimo pavyzdžių yra moterų. Tiesa, prie kai kurių sutartinių yra pastabų, kad šią sutartinę giedodavo vyrai. Vis dėlto sutartinių tradicija moteriška, matyt, todėl, kad dauguma jų susijusios su senaisiais žemdirbių darbais, kurie dažniausia buvo dirbami moterų. Tai visose žemdirbių tautose moteriška sfera ir vyrams tiesiog neprieinama. Matyt, tai tiesiogiai susiję su žemės, Žemynos garbinimu, o ji, kaip ir moteris, teikia gyvastį.

Sutartinės šiandieninėje Aukštaitijoje

Nenuostabu, kad būtent Aukštaitijos etniniame regione yra skiriama daug dėmesio šios tradicijos atgaivinimui. Pirmoji aukštaitiškų sutartinių šventė „Kokių sudarysma“ 2006 m. buvo sumanyta kupiškėnės Almos Pustovaitės ir vyko Kupiškėje. Dabar kiekvienas Aukštaitijos rajonas tokio pobūdžio šventę organizuoja savo rajone vis kitokių - rajonui būdingu - pavadinimu. 2007 m. tokia šventė vyko Biržuose, 2008 m. - Rokiškyje, 2009 m. - Kupiškėje, 2010 m. - Pasvalyje, 2011 m. - Zarasuose, 2012 m. - Švenčionyse, 2013 m. - Ukmergėje, 2014 m. - Anykščiuose, 2015 m. - Panevėžyje. Būtent nuo 2015 m. ji įgijo prioritetinio renginio statusą, nes kultūros ministro įsakymu buvo įtraukta į Lietuvoje rengiamų tęstinių prioritетinių meno mėgėjų 2015-2017 m. renginių sąrašą, kuriame numatoma ir šventės rengimo vieta. Tai palengvina organizatorių gyvenimą, nes lengviau tenkinami parengti projektai.

Jau vienuoliktasis Aukštaitijos regiono sutartinių festivalis šiemet atkeliavo į Ignaliną. Švenčionių ir Ignalinos krašte sutartines, skirtas giedoti lankant želiančius rugius pavasarį, giedodavo net iki Antrojo pasaulinio karo. Kai kuriuose kaimuose tai išliko ir po karo, tačiau viskas nutrūko susikūrus kolūkiams... Sugrąžinti šią tradiciją Ignalinos kraštui jau seniai bando (dabar jau buvusi) Aukštaitijos nacionalinio parko kultūrologė Sigutė Mudinienė. Ji bene vienintelė šia-

me krašte nuosekliai besirūpinanti dainuojamuoju paveldu, sukūrusi ansamblių „Čiulbutė“, kurio nariai stengiasi ir savo kasdienį gyvenimą gyventi nenusižengdami senajai moralei ir tradicijai. ANP direkcijos organizuojami renginiai (Sekminės, Medkopio pabaigos ir kt.) jau trečią dešimtmetį daro Ignalinos rajoną išskirtiniu. Šiuometinė „Sutarjėla“, bene brandžiausia tradicinę kultūrą pristatantis renginys, kurį parko žmonės paskyrė sezono atidarymo rajone pradžiai paminėti, ir vyko pačiame mieste. Į renginį buvo eita palaiptai, nuosekliai, publikai buvo sudarytos galimybės iš anksto susipažinti su šia tradicija: balandžio mėnesį Parko gamtos mokykloje vyko sutartinių mokymai rajono mokiniams, tą patį mėnesį mokytojai ir kultūrininkai buvo pakviesti į praktinį seminarą, kurį vedė sutartinių tradicijos Lie-

tuvoje gaivintoja - dr. D.Vyčinienė, o miestelėnai apie sutartinių ypatumus galėjo išgirsti Ignalinos viešojoje bibliotekoje.

Šventę vedusi jos sumanytoja S.Mudinienė ir raganiškų moteriškų sutartinių giedotojų kerų nebijęs Kęstutis Žemaitis pasirodymus pradėjo nuo ignalniečių „Čiulbutės“, juos tęsė svečiai: festivalio sumanytojos kupiškėnės A.Pustovaitės „Kupkiemis“ ir „Vijūnytė“, kauniečių „Kadujo“, „Sasutalas“, „Gaudė“, VDU folkloro ansamblis „Linago“, kernaviškiai iš „Megrindos“ ansamblio, Kėdainių r. Krakių ansamblis „Žiedupė“, kaimynų Lazdinių - Adutiškio folkloro ansamblis, vis tobulėjantis Adutiškio pagrindinės mokyklos ansamblis „Vosilkėlė“, anykštėnų „Abelėla“, švenčionėliškų „La-

kiūtė“, uteniškų „Sėdauta“ ir sutartinių giedojimo pradininkė Utenos apskrityje zarasiškė R.Vitaitė su ansambliu „Seluona“. Profesionalumu stebino dr. D.Vyčinienės sutartinių giedotojų ansamblis „Trys keturiose“, visų labai laukta Rugiaveidė (Daiva Steponavičienė) su dukra. Tik šiklauskite - kokie skambūs ir mistiški kolektyvų pavadinimai!

Labai vertintinas projekto rengėjos S.Mudinienės noras kuo daugiau tradicijos pažinimo elementų perduoti jaunimui. Sveikintinas jos sumanymas į šventės programą įtraukti jaunuosius dizainerius su sukurtomis rūbų kolekcijomis etnine tema. Tai - Utenos kolegijos Aprangos dizaino ir technologijos studijų programos absolventės E.Kušleikienės „Etno ritmu“, „Raliio raliio“, VDU Telšių fakulteto kostiumo dizaino studentės

▶ Labai vertintinas „Sutarjėlos“ rengėjos Sigutės Mudinienės noras kuo daugiau tradicijos pažinimo elementų perduoti jaunimui

I.Spirytės - „Pasivaikščiojimas miške“, R.Liekytės - „Etmoralė“, T.Tupikaitės-Šemeklienės - „Kopų dvasia“ ir studenčių grupės - „Etno atgarsiai“. Tai ne tik stimulus jaunimui analizuoti etnines subtilybes, bet ir galimybė jas parodyti moderniai, jaunimui priimtina ir net pačioms kūrėjoms patobulinti žinias stebint profesionalios archeologės D.Steponavičienės (Rugiaveidės) atkurtus istorinius lietuvių kostiumus. D.Steponavičienė pristatė senojo (I-IV a.), vidurinio (V-VIII a.) ir vėlyvojo (IX-XII a.) geležies amžiaus senovės baltų kostiumų kolekcijas, jas komentavo. Visos šventės metu veikė „Pajautos“ - archeologijos klubo, demonstruojančio senuosius amatus, kiemelis. Klubas rajone lankosi jau antrą kartą (pirmą kartą ANP sezono atida-

rymo šventėje Palūšėje „Žvilgsnis į praeitį“), bet šį kartą apsilankiusieji galėjo pamatyti didesnę veiklų įvairovę: dirbinius iš odos, stiklo karoliukų, gintaro amuletų, papuošalų ir rūbų detalių gamybos, senovinius mezgimo būdus, puodų žiedimą ir išradinguosius kaltanėniskius Braidokus su pynimo būdais. Kas pageidavo, galėjo nusikaldinti „Sutarjėlos“ festivalio monetą ir net pasirošti pinigėlių artėjančiam Ignalinos gimtadieniui.

Iš viso birželio 4 d. vykusioje šventėje dalyvavo septyniolika kolektyvų, daugiau nei pusantro šimto dalyvių. Šis gražus tradicijų puoselėtojų būrys, sceną palikęs populiariams „Antikvariniams Kašpirovskio dantims“ ir bardui Kristijonui Ribaičiui, išvažiavo ateinančios vasaros, jos galių ir dovanų garbinti ant archajiškojo Ladakalnio, kuriam, manoma, buvus deivės Lados aukavietė. Scenarijaus autorė J.Narbutaitienė į šventės ceremoniją gražiai įpynė per visus festivalius keliaujančią margaspalvę juostą: iškiliai ją priėmė iš panevėžiečių organizavusių pernai ir atsakingai perdavė molėtiškiams, kurių rajone sutartinės skambės kitamet.

Subtili, brangintina šventė baigėsi, kaip baigiasi ir kūrybingos Aukštaitijos NP kultūrologės Sigutės Mudinienės prižiūrimas dar vienas Parko kūrybinis etapas. Su šia švente Sigutė atsisveikino su patirtimi parke, nes laimėjo konkursą ir pradės dirbti pasienio tarnyboje. Tai dar viena paskata valstybės įstaigoms pagalvoti, kad kultūros žmonėms reikia skirti daugiau dėmesio, kad jie turi savo asmeninius gyvenimus, kad nenormuotas darbo laikas turi būti įvertintas ir kad tai ne ištinė šventė, kaip kai kurie mano, o kruopštus, atsakingas ir visų dvasios kūrybiškumo galių, kurių reikia ir kultūrininkų šeimoms, reikalaujantis darbas. Problema jau vėluojama spręsti, patyrusių, atsidadusių kultūrininkų būrys sparčiai mažėja, bet gal dar ne per vėlu? Juk nenorėsime, kad mūsų nacionalinę kultūrą saugotų ir puoselėtų verslininkų prisikviesta darbo jėga iš kitų šalių...